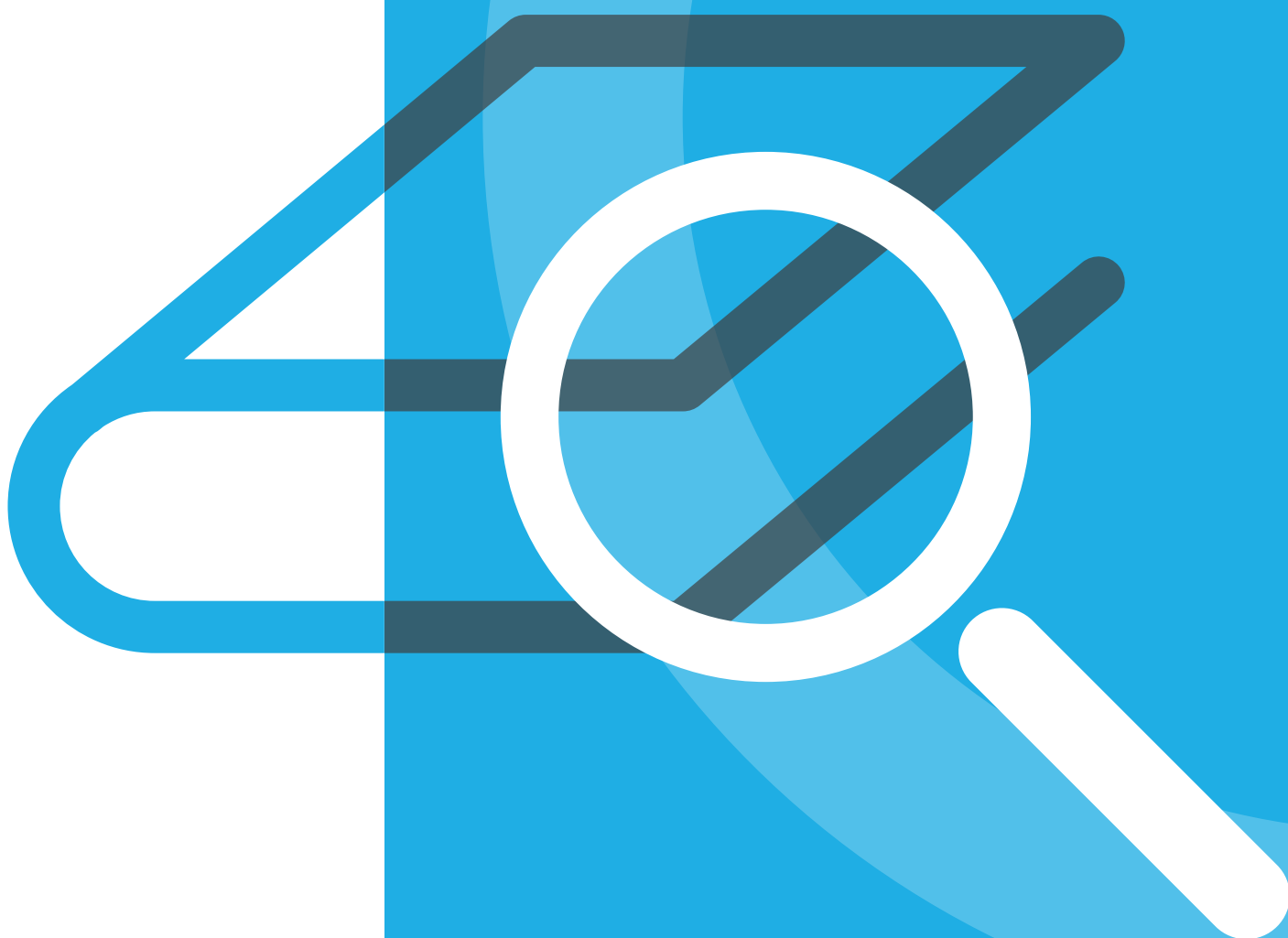

Učenje učenja

Opisniki temeljne zmožnosti

Vsi se zavedamo nujnosti biti odprt za novosti, za učenje, v knjižici pa so na enem mestu zbrani temelji, nameni in cilji tega vsakodnevnega početja skupaj z napotki za lažje soočanje z učenjem učenja.

Darja Kušar, učiteljica

Naslov: Učenje učenja

Podnaslov: Opisniki temeljne zmožnosti

Zbirka: 'Na poti do življenjske uspešnosti'

Avtorji: Darja Kušar, Tanja Princes, dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič, mag. Estera Možina

Uredniki: dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič

Recenzentka: dr. Tatjana Ažman

Drugi sodelavci: Katja Bider, Breda Podboj

Prvi prelom in oblikovanje: Črtomir Just, TRIK

Oblikovanje in prelom za tisk: Larisa Hercog

Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Evropski socialni sklad

Tiskana izdaja: Andragoški center Slovenije, 2016, zanj mag. Andrej Sotošek

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej

Naklada: 300 izvodov

Vsebinska knjižice je nastala v projektu ESS Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, tisk knjižice pa je bil omogočen v projektu ESS Strokovna podpora področju pridobivanja temeljnih kompetenc 2016 – 2022.

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7

OPISNIKI temeljne zmožnosti. Učenje učenja / avtorji Darja Kušar ... [et al.]
; uredniki Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič. - Ljubljana : Andragoški
center Slovenije, 2016. - (Zbirka Na poti do življenjske uspešnosti)

ISBN 978-961-6851-61-9

1. Kušar, Darja, 1974- 2. Javrh, Petra
288274176

Vsebina

Knjižici na pot	5
O projektu	6
Metodološki okvir	7
Temeljna zmožnost	9
Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu	9
Učenje učenja	10
Preglednica z opisniki	12
Uporaba opisnikov v praksi	24
Pripomoček za delo z udeležencem	26
Kaj zmorem na področju temeljne zmožnosti učenje učenja	27
Priročni slovar	32
Splošni pojmi	32
Specifični pojmi	34
Viri in literatura	36
Iz recenzije	37
Dostop do gradiva in kompletov	38

Knjižici na pot

Ta knjižica je posvečena temeljni zmožnosti učenja učenja.

Učenje učenja je sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati lastno učenje, vključno z učinkovitim upravljanjem časa in informacij, individualno in v skupinah. Ta kompetenca vsebuje zavest o lastnem učnem procesu in potrebah, o prepoznavanju priložnosti, ki so na voljo, in sposobnost premagovanja ovir za uspešno učenje.

To je definicija temeljne zmožnosti učenje učenja, kot jo opredeljuje evropski referenčni okvir ključnih kompetenc oziroma temeljnih zmožnosti za vseživljenjsko učenje. Tudi razumevanje temeljne zmožnosti, ki je prikazano v knjižici, sledi tej opredelitvi, a ni zgolj povzetek uradnih opredelitev. Je tudi poglobljena refleksija temeljne zmožnosti v izobraževalni praksi izkušenih učiteljev in mentorjev ter ekspertov, ki so se raziskovalno in teoretično ukvarjali s tem področjem. Ta refleksija je nastala po več kot enoletnem akcijskem raziskovanju v neposredni praksi izobraževanja odraslih. Upamo, da boste glas prakse v knjižici zaznali tudi sami in jo uporabili kot koristno orodje pri svojem izobraževalnem delu z odraslimi.

Vprašali se boste, kaj je opisnik. Spodnja definicija odseva naše razumevanje opisnika, kot se je postopno razvilo v akcijskem raziskovanju, ki ga shematsko opisujemo v nadaljevanju.

Opisnik kratko opisuje del temeljne zmožnosti in jo poskuša narediti čim bolj življenjsko. Ločimo jedrne opisnike, ki izražajo samo bistvo temeljne zmožnosti in robne opisnike, ki so podobni ali celo enaki opisnikom katere od

drugih temeljnih zmožnosti. V tej knjižici prikazujemo jedrne opisnike. Opisnik je sestavljen iz splošnega opisa in konkretne prilagoditve.

Kako je knjižico z opisniki mogoče uporabiti in komu bodo najbolj koristili?

- Vsem učiteljem, da se boljše seznanijo s temeljno zmožnostjo učenje učenja.
- Vsem izobraževalcem, tudi učiteljem v formalnem delu sistema izobraževanja.
- Odraslim udeležencem programov, da spoznajo pomen in mesto temeljne zmožnosti v vsakodnevnem življenju.
- Za načrtovanje – snovanje vsebinskih projektov – kot orientacija pri določevanju ciljev.
- Za animacijo udeležencev, da prepoznajo svojo izobraževalno potrebo.
- Za predstavitev temeljnih zmožnosti in zmogljivosti programa zunanjim partnerjem, na primer zavodom za zaposlovanje, centrom za socialno delo, središčem za samostojno učenje, svetovalnim središčem za izobraževanje odraslih (ISIO) itn.
- Za sumativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Za formativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Kot priročen pripomoček pri pripravi izvedbenega načrta.
- Za skupinsko in individualno spremljanje dela in učenja.
- Za delne evalvacije in končno evalvacijo izobraževalnih programov.
- Za promocijo – na primer za izvajalsko organizacijo, ko pripravlja izvedbo programa izobraževanja odraslih iz ranljivih skupin in želi pokazati, kaj bodo učinki programa, za splošno promocijo temeljnih zmožnosti.

Avtorji

0 projektu

Morda bi veljalo iz te knjižice pripraviti prilagojen povzetek v obliki zgibanke, v kateri bi bili zajeti opisniki za temeljno zmožnost učenje učenja in bi jo prejel vsak udeleženec ali bi mu bila dostopna v elektronski obliki.

Darij Olenik, učitelj

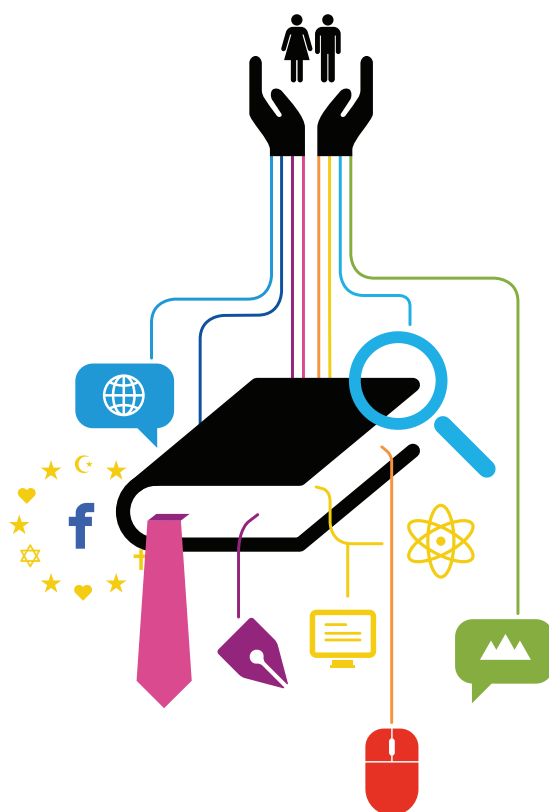
Zbirka knjižic je del širšega projekta Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, ki je potekal na Andragoškem centru Slovenije. Del tega projekta je bila tudi aktivnost Razvoj pismenosti¹, znotraj katere smo pravzaprav razvili različna orodja za krepitev temeljnih zmožnosti in tudi knjižico, ki je pred vami.

Gradivo nastalo v tej aktivnosti, se vsebinsko osredotoča na posamezno temeljno zmožnost, povezuje pa ga skupni naslov Na poti do življenjske uspešnosti. Knjižice z opisniki za izbrano temeljno zmožnost zaokrožujejo to nalogo. Poleg njih smo pripravili še priročnik z naslovom Temeljne zmožnosti odraslih, ki je namenjen učiteljem v izobraževanju odraslih pa tudi strokovnim delavcem, ki prihajajo pri svojem delu le občasno v stik z odraslimi. V sklopu projekta je nastalo še gradivo IKT, ki opisuje temeljne zmožnosti, in sicer štirje izobraževalni filmi in ena zvočnica.

¹ Projekt je predstavljen spletni strani Andragoškega centra Slovenije: http://www.acs.si/RPUPNU_2011-2014, aktivnost »Razvoj pismenosti« pa na spletni strani: <http://mm.acs.si/pismenost/>.

Zbirka vsega gradiva – priročnik, gradivo IKT in knjižice – predstavljajo neke vrste »komplet prve pomoči« za vse odrasle, ki se težje prilagajajo sodobnim družbenim in ekonomskim razmeram, in njihove izobraževalce. V izhodišču je gradivo namenjeno izobraževalcem, ki naj po svoji presoji posamezne dele predstavijo in dajo v uporabo tudi udeležencem.

Ta knjižica je vsebinsko povezana s temeljno zmožnostjo učenje učenja. Širši koncept knjižic z natančnejšimi informacijami o projektu, metodologiji opredeljevanja opisnikov ipd. najdete v uvodni [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#). Za takšno razporeditev smo se odločili, ker smo želeli, da bi bile krajše knjižice predvsem vsakodnevno uporabne, daljša uvodna knjižica pa je pripravljena za teoretsko podkrepitev koncepta, ki smo ga izbrali.

Metodološki okvir

Prilagoditev opisnika je dvorezen meč, saj lahko deluje kot omejitev za učitelja, ki bi ta primer razumel kot edinstven in najboljši. Primeri so le za prikaz. Ko grem skozi opisnike, imam še več zamisli, za konkretne prilagoditve, pač glede na to, v koliko različnih programih imam izkušnje. Več primerov bi pomenilo za uporabo knjižice še več omejitev, zato je dobro, da je naveden le en primer.

Darja Kušar, učiteljica

Do novih spoznanj v izobraževalni praksi lahko pridemo po različnih poteh. Predstavljeni opisniki niso plod naključnega zbiranja zamisli, ampak dolgotrajnega in sistematičnega dela večje raziskovalne skupine.

Preglednici opisnikov, ki sledita v nadaljevanju, sta sad več kot enoletnega raziskovanja prakse, ki ga je opravila raziskovalna skupina za akcijske raziskave. Skupina teoretikov je zasnovala postopke, ki so celotno skupino izkušenih učiteljev praktikov in strokovnjakov vodili pri raziskovalnem vprašanju: Kaj nasičuje temeljno zmožnost učenje učenja? Kako lahko to temeljno zmožnost opišemo in kateri so najustreznejši opisniki zanje?

Skupina praktikov je z analizo svoje dozdajšnje prakse, konkretnega dela, ki ga trenutno opravljajo, in razpravo med kolegi pripravila predloge opisnikov in področij, ki jih obsega temeljna zmožnost. Iz začetnega nabora 150 opisnikov za to temeljno zmožnost je raziskovalna skupina pripravila ožji nabor opisnikov v dveh preglednicah. Preglednici z opisniki predstavljata osrednji del knjižice, ki jo pravkar

Konkretne prilagoditve so že uporabljeni in preverjeni načini, kako lahko določen cilj, katerega smo si kot izobraževalci zadali, približamo učečim se posameznikom.

Darja Kušar, učiteljica

berete, in predstavljata izvirno dodano vrednost projektu Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014.

Sam proces priprave opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je vzbudil številna strokovna vprašanja: glede strukture preglednice, števila področij, ki delijo to temeljno zmožnost, poimenovanja teh področij, ustreznosti ravni zahtevnosti, odnosa teh opisnikov do predpisanih standardov v programih izobraževanja odraslih in tudi glede opredelitve temeljnih pojmov. Odgovore na tovrstna vprašanja, ki so se pojavila med akcijskim raziskovanjem, je skupina iskala s študijem literature in primerjavami ter preverjanjem v razpravah z delovnimi kolegi. Tako so opisniki hkrati, vsaj deloma, tudi delo širšega kroga praktikov, ki ni neposredno sodeloval pri akcijski raziskavi. Sledilo je vzporedno preskušanje v praksi in premislek o opažanjih v raziskovalni skupini. Tako so se postopno oblikovala jasna izhodišča, na podlagi katerih smo opredelili, kaj pomenijo temeljni pojmi, kot na primer opisnik in področja, ki sestavljajo temeljno zmožnost; vse to smo podrobneje opisali v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#).

Predlogi, kako lahko knjižica koristi učitelju in tudi udeležencu, so zajeti v posebnem poglavju Uporaba opisnikov v praksi. Nekoliko bolj

poglobljeno razmišljanje o didaktičnih izzivih, ki jih prinaša to orodje, pa smo strnili v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi, ki ga boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#).

Celotni koncept prikaza opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je ovrednotila zunanja strokovnjakinja. Del njenega izvirnega premisleka najdete v poglavju Iz recenzije.

Temeljna zmožnost

Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu

Temeljne zmožnosti posamezniku v različnih okoliščinah omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So neodvisne od okoliščin delovanja in prenosljive med različnimi poklici. Posamezniku omogočajo dejavno udeležbo v družbi in osebni razvoj.

Na ravni Evropske unije (v dokumentu Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje - evropski referenčni okvir) je izbranih in opredeljenih 8 temeljnih zmožnosti, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, dejavno državljanstvo in zaposljivost v družbi znanja.

Temeljne zmožnosti omogočajo dovolj varno delovanje v delovnem in domačem okolju. Posamezniki so v takšni življenjski situaciji, da morajo krepiti svoje temeljne zmožnosti. Te bodo pripomogle, da bodo dejavnejši v delovnem okolju, postali aktivnejši državljani, znali poskrbeti za svojo reaktivacijo, kakovostno preživljali prosti čas, postali zadovoljnejši ...

Darja Brezovar, učiteljica

Te temeljne zmožnosti so naslednje:

sporazumevanje v maternem jeziku

sporazumevanje v tujih jezikih

matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

digitalna pismenost

učenje učenja

socialne in državljanske kompetence

samoiniciativnost in podjetnost

kulturna zavest in izražanje

Učenje učenja

Učenje učenja je sprejemanje obstoječega, ugotavljanje morebitnih pomanjkljivosti, popravljanje, izboljševanje, prenašanje naprej ... Izobraževanje in usposabljanje morata nadaljevati svojo pot v smeri zahtev po vseživljenjskem učenju. In ravno zaradi tega je treba nameniti pozornost predvsem učenju učenja kot temeljni zmožnosti, ki je bistvena podlaga za razvoj vseh drugih. Učenje učenja je orodje ali način obvladovanja (nadvladovanja) sveta okoli sebe. In v učenju te ne more nihče prisiliti, razen življenje samo.

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju predstavljamo temeljno zmožnost učenje učenja.

Temeljna zmožnost učenje učenja je opredeljena kot sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati svoje učenje, tudi učinkovito opravljanje časa in informacij, individualno in v skupinah. Učenje učenja pomeni tudi, da se posameznik zaveda svojega učnega procesa in potreb, prepozna priložnosti, ki so na voljo, in je sposoben premagovanja ovir za uspešno učenje. Tako učeči se nadgrajuje svoje prejšnje izkušnje z učenjem in jih povezuje z življenjskimi izkušnjami v različnih okoliščinah: doma, v službi, pri izobraževanju in usposabljanju. Ob tem sta seveda odločilna motivacija in zaupanje vase.

Prav zadnja dva poudarka iz zgornje definicije (motivacija in zaupanje) postavljata temeljno zmožnost učenje učenja v poseben položaj. Ra-

dovednost za učenje je človeku prirojena. Razmišljanje o tem, kako se učimo, ni. Zato je – za razliko od drugih temeljnih zmožnosti, za katere smo razvijali opisnike – notranja struktura temeljne zmožnosti učenje učenja manj jasna.

Čeprav se je že pogosto razmišljalo o učenju učenja v otroštvu in mladostništvu (na primer Priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce avtorice dr. Tatjane Ažman iz leta 2008), je bilo nedorečeno, kako se učenje učenja izraža med odraslimi. Pred skupino za pripravo opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je bil torej velik izziv: kako razdeliti temeljno zmožnost učenje učenja na področja, ki so specifična za učenje v obdobju odraslosti, ter pripraviti ustrezne opisnike za vsako področje te temeljne zmožnosti posebej.

Po temeljitem razmisleku se je skupina za akcijsko raziskovanje odločila za kronološko opredelitev področij, ki se med seboj ciklično prepletajo: premislek pred učenjem, nadzorovanje učenja in razmislek po učenju oziroma o učenju. Predlog, ki je sicer izšel iz konkretnih učiteljskih primerov dobre prakse, je tudi teoretsko utemeljen. Poseben model faz je leta 2002 predlagal že Zimmerman (Ažman, 2008). Izhajajoč iz te odločitve smo tri velika področja temeljne zmožnosti učenje učenja poimenovali:

- priprava na učenje,
- izvajanje učenja,
- spremljanje učenja.

Opredeljena področja v preglednicah se ujemajo z rezultati akcijskega raziskovanja in pregledov nacionalnih in mednarodnih strokovnih virov, največ pa so h končni obliki preglednice z opisniki pripomogli predlogi strokovnjakov in številnih učiteljev med oblikovanjem opisnikov.

Področja, ki sestavljajo temeljno zmožnost učenje učenja so: **priprava na učenje, izvajanje učenja, spremljanje učenja.**

Prvo področje, imenovano priprava na učenje zajema opisnike, povezane z naslednjimi temi: ciljno učenje, premagovanje odpora do učenja, učni slog, oblike učenja, utrjevanje znanja, tehnike pomnjenja, časovni okvir, iskanje virov, samoocena znanja.

Drugo področje, ki smo ga poimenovali izvajanje učenja sestavljajo opisniki, vezani na: uporabo različnih orodij, tehnike učenja, izkušensko učenje, učenje v skupini, kritično mišljenje, analizo, sklepanje, reševanje problemov, uporabo znanja, uporabo različnih virov, vztrajnost pri učenju, samodisciplino, postopnost in odgovornost, motivacijo, pripravo povzetka učenja.

Tretje področje je spremljanje učenja. V njem so zajeti opisniki, ki se povezujejo z: refleksijo učenja, samooceno učenja, odpravljanjem ovir pri učenju, nagrajevanjem po učenju, dojemanjem učenja kot sposobnostjo, vrednotenjem učenja in utrjevanjem znanja.

Preglednica z opisniki

V tem poglavju vam predstavljamo preglednici z opisniki za temeljno zmožnost učenje učenja. Opisniki pomagajo abstraktno temeljno zmožnost konkretizirati, jo narediti uporabno, predvsem pa jo »napolniti« s primeri iz vsakdanjega življenja odraslih. Učenje ni predvsem branje knjig, ampak tudi na primer pridobivanje znanja s področja novih tehnologij s preskušanjem ali kuhanje nove jedi. Pomemben je tudi razmislek o tem, ali se kot odrasli raje učimo vizualno (beremo besedila), slušno (poslušamo predavanja) ali interaktivno (prepoznavanje začimb z vidom, tipom in vohom). Pogosto se dogaja, da pred pridobivanjem novega znanja zaznamo težavo. Da jo zaznamo in ustrezno odpravimo z namenom,

da bo naše pridobivanje znanja učinkovitejše, ni nič drugega kot obvladovanje temeljne zmožnosti učenje učenja. Opisniki v preglednicah, ki sledita, prikazujejo konkretne primere, v katerih se odrasli srečujemo z različnimi situacijami, v katere so vpletene tudi strategije učenja.

Preglednici, ki sta pred vami, zajemata opisnike, ki smo jih razdelil na tri večja področja: **priprava na učenje**, **izvajanje učenja** in **spremljanje učenja**.

Prvi stolpec preglednice je poimenovan Kaj?. V njem je v ključnih besedah povzet splošni opisnik, ki je v polnem zapisu v sosednjem stolpcu.

Prikaz strukture preglednice

Piktogram za označitev področja

Temeljni področji

Področje: PRIPRAVA NA UČENJE		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Povzetek opisnika v ključnih besedah

Opisnik za splošno rabo

Konkreten primer, kot ga predlagajo praktiki in je vedno kontekstualno obarvan

Drugi stolpec, Splošni opisnik vsebuje opisnike, ki so uporabni za razvijanje temeljnih zmožnosti v izobraževanju odraslih na splošno. Opisniki temeljno zmožnost opisujejo in prikazujejo, kaj jo sestavlja². Ti opisniki se lahko uporabijo za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

Tretji stolpec, Konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi, vsebuje nekoliko bolj razložene opisnike s primeri za konkretno uporabo. Pri oblikovanju tega zapisa smo razmišljali o konkretnih udeležencih, ki so se v preteklosti udeležili programov za zviševanje ravni pismenosti. Zapisani so tako, da so učiteljem, mentorjem in udeležencem v pomoč pri spremljanju razvoja temeljne zmožnosti. Pri tem ne gre za navodila, ampak uporaben zapis, s katerim posamezniki pridobijo prvi občutek, kaj obsega posamezno področje.

Preglednico pojmem kot del, ki je v praksi najuporabnejši. Teorijo si predvsem enkrat prebereš, k preglednici pa bi se vračal večkrat, pri načrtovanju celotnih izvedb posameznih usposabljanj, načrtovanju posameznih srečanj pa tudi pri preverjanju doseženih ciljev na posameznem srečanju ali v celotnem usposabljanju.

Darja Kušar, učiteljica

² Na tem mestu je treba opozoriti, da je opredelitev obravnavane temeljne zmožnosti z opisniki v temelju določena s konsenzom praktikov, kot so jo zagledali med izvajanjem različnih izobraževalnih programov za odrasle. Predvidevamo, da se bo nabor opisnikov sčasoma dopolnjeval glede na potrebe z drugimi splošnimi opisniki in konkretnimi prilagoditvami opisnika v izvedbi.

Minimalna in optimalna raven

Opisniki so pripravljeni na dveh ravneh: na minimalni in optimalni ravni in so predstavljeni v dveh ločenih tabelah. Tako sta vzpostavljeni dve referenčni točki razvoja temeljnih zmožnosti. To seveda ne pomeni, da se temeljne zmožnosti razvijajo samo na minimalni in optimalni ravni (to sta pravzaprav samo prvi dve ravni, ki se nadgrajujeta). Ti dve ravni predstavljata zgolj izhodišče, s katerim je začrtana pot razvoja temeljnih zmožnosti. Za posamezno raven so opisniki predstavljeni v posamezni preglednici.

Minimalna raven doseganja temeljne zmožnosti pomeni skromno podlago, ki odraslemu še omogoča »preživetje« z uporabo temeljne zmožnosti učenje učenja v vsakodnevem življenju.

Optimalna raven pomeni toliko zadovoljivo razvito temeljno zmožnost, da se odrasli ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah, katerih sestavni del je učenje učenja.

Učiteljem bodo opisniki v pomoč pri usmerjanju in vodenju posameznika, da bi dosegel tisto minimalno raven znanja, ki mu v sodobni družbi, ki preden ves čas postavlja nove in nove izzive, omogoča, da bo lažje deloval. Učitelji bodo lažje prepoznali udeležence, ki presegajo to minimalno raven, in jih usmerili k doseganju višjih ciljev v izobraževanju ter posledično vrednotenju formalno pa tudi neformalno pridobljenega znanja.

Darja Olenik, učitelj

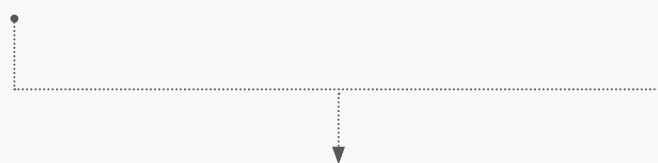
Prikaz ravni temeljne zmožnosti

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Minimalna raven

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Optimalna raven

Dve različni ravni ene temeljne zmožnosti

Opisniki so pripravljene dovolj splošno, da omogočajo učitelju kar se da proste roke pri implementaciji posameznega opisnika v praksi. Konkretni primeri so dovolj življenjski, da udeleženec prepozna in ovrednoti svoje znanje pri temeljni zmožnosti. Na podlagi opisnikov za optimalno raven lahko posameznik, ki se udeležuje izobraževanja in obvlada minimalno raven sam presodi, koliko mu manjka, da bi dosegel optimalno raven, nadgradi svoje dozdajšnje znanje in se pripravi na vrednotenje znanja s sprotnim preverjanjem in končnim vrednotenjem.

Darij Olenik, učitelj

Izobraževalci odraslih bodo prevzeli vlogo podpornika tistim, ki se učijo. V opisnikih na minimalni in optimalni ravni so razvidne prilagoditve v izvedbah in tudi primeri splošnih opisnikov. Tako zbrani opisniki (v knjižici) na enem mestu so vsekakor v pomoč tako izkušenejšim kot mlajšim izobraževalcem odraslih, predvsem pri snovanju izobraževalnih programov in ugotavljanju posameznikovega napredka.

Mateja Chvatal, učiteljica

Minimalna raven

Prva preglednica prikazuje opisnike na minimalni ravni, kjer je opisano tisto temeljno, kar odraslemu še omogoča delovanje v sodobni družbi v tistih situacijah, ki zahtevajo od njega uporabo temeljne zmožnosti učenje učenja.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
CILJNO UČENJE	Ve, kaj je ciljno učenje.	Pozorno spremlja na primer informativno oddajo s ciljem, da se seznani z dogajanjem v lokalni in širši skupnosti.
PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA	Zaveda se pomembnosti in koristnosti vseživljenjskega učenja za osebno uspešnost v življenju	Udeleži se informativnega sestanka v zvezi z izobraževanjem.
UČNI SLOG	Pozna multisenzorno učenje.	Po teoretični seznaitvi prepozna različne čaje (na primer zelišča in začimbe) s pomočjo voča.
OBLIKE UČENJA	Pozna različne vrste učenja (individualno, v paru, skupinsko), njihove prednosti in pomanjkljivosti.	Poišče ljudi, s katerimi se lahko skupaj uči.
UTRJEVANJE ZNANJA	Pred novim znanjem s pomočjo učitelja ali mentorja obnovi že pridobljeno znanje.	Ob vprašanjih obnovi na novo naučene vsebine.
TEHNIKE POMNJENJA	Spozna in preskuša različne tehnike pomnjenja.	Seznani se in preskuša mnemotehnike.
ČASOVNI OKVIR	Se zaveda pravočasnosti učenja in s tem povezane učinkoviti učenja.	Udeleženec si pripravi dnevni, tedenski in mesečni časovni načrt in skuša doseči zastavljene cilje.
ISKANJE VIROV	Uporablja literaturo kot poglobitni vir učenja.	Naredi si seznam literature, ki jo potrebuje pri učenju.
SAMOOČENA ZNANJA	Dobro oceni količino svojega znanja na izbranem področju.	Izpolni vprašalnik na določeno temo.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE	Za potrebe učenja pozna in uporablja različna tehnološko podprta orodja (računalnik, telefon, kalkulator itn.).	S kalkulatorjem izračuna vrednost potrošniške košarice.
TEHNIKE UČENJA	Pozna in uporablja različne tehnike učenja (hitro branje, priprava miselnih vzorcev, izpisovanje pomembnih pojmov itn.).	V gradivu podčrta ključne besede in jih izpiše ter uporablja kot zapiske med samim učenjem.
IZKUŠENJSKO UČENJE	Zaveda se, da učenje ni samo sebi namen, in išče primere iz vsakdanjega življenja.	Na internetu poišče želene vsebine.
UČENJE V SKUPINI	Izkusi prednosti in pomanjkljivosti skupinskega učenja.	Dejavno sodeluje pri izvedbi skupnega načrta (organizacija dogodka, priprava navodil itn.).
KRITIČNO MIŠLJENJE	Vsebine kritično ovrednoti.	Izraža svoja stališča do prebranega, slišane itn.
ANALIZA	Zastavlja vprašanja in raziskuje.	Zastavlja vprašanja in problematizira snov, ki se je uči.
SKLEPANJE	Preiskuje ustreznost in utemeljitev trditev in sklepov ter se izogiba poenostavitvam.	Z dodatnimi vprašanji ugotavlja ustreznost rečenega in slišane.
REŠEVANJE PROBLEMOV	Dopušča različne interpretacije dogodkov in pojavov.	Zaveda se razlaganja dogodkov z določenega zornega kota.
UPORABA ZNANJA	Pridobljeno znanje uporablja v vsakdanji praksi tudi takrat, ko se faza učenja konča.	Načrtno uporabi novo naučene vsebine v praksi (recepti, navodila itn.).
RAZLIČNI VIRI ZA RAZLIČNE NAMENE	Zna uporabiti različne vire (zemljevid, slovar, knjigo receptov itn.) za različne namene ali cilje učenja.	Za načrtovanje poti izleta uporabi zemljevid.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VZTRAJNOST PRI UČENJU	Vztraja pri učenju kljub nepriljubljeni vsebini, saj se zaveda, da bo to znanje uporabno.	Načrtuje samonagrajevanje za svojo vztrajnost.
SAMODISCIPLINA	Učenje načrtuje in dosledno sledi zadanim ciljem.	Izdela urnik učenja in mu sledi.
POSTOPNOST IN ODGOVORNOST	Načrtuje učenje po posameznih ciljih, ki se nadgrajujejo.	Zastavi si učenje po postopnosti in preverja svoj napredek.
MOTIVACIJA	Zna odstraniti moteče dejavnike.	Zna reči »ne« dejavnostim, ki bi zmotile njegovo učenje.
PRIPRAVA POVZETKA UČENJA	Zna po vsakem učenju ali pridobivanju znanja na kratko povzeti bistvo vsebine.	Napiše ali pove kratek povzetek.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
REFLEKSIJA UČENJA	Med učenjem spremlja, ali se uči aktivno (piše, riše in podčrtuje).	Bere in označuje ključne besede.
SAMOOČENA UČENJA	Ko se učenje konča, posameznik zna oceniti, kaj si je zapomnil in česa ne.	Udeleženec z učiteljevo pomočjo obnovi novo vsebino in tako oceni, katere dele si je bolj zapomnil in katere manj.
ODPRAVLJANJE OVIR	Zaznava ovire pri učenju in razmišlja o odpravi teh (morebitni odmor, dodatno gradivo, dodatna razlaga, hrup iz okolice).	Udeleženec med učenjem zazna motnjo (denimo hrup iz okolice) in ustrezno odpravi oviro (naredi premor, zapre okno) ter se učinkoviteje uči naprej.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
NAGRAJEVANJE PO UČENJU	Po uspešnem učenju se nagradi in s tem utrdi prijetnost izkušnje (odmor, sproščeno druženje s prijatelji itn.).	Po uspešnem učenju si privošči posladek.
DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI	Učenje učenja razume kot sposobnost, ki se je naučimo in jo gojimo.	Zaveda se pridobljenih spretnosti učenja in predstavlja svoje učne dosežke.
VREDNOTENJE UČENJA	Zbira potrdila in dokazila o svojem učenju, ki ga uporablja kot spodbudo za nadaljnje učenje.	Oblikuje svojo osebno mapo učnih dosežkov.
UTRJEVANJE ZNANJA	Znanje, ki ga posameznik pridobi med učenjem pozneje utrjuje z različnim enigmatiskim gradivom.	Udeleženci po koncu učenja rešujejo različno enigmatško gradivo (križanke, kvize, sudoku).

Optimalna raven

Druga preglednica prikazuje opisnike na zahtevnejši ali optimalni ravni. Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost učenje učenja, tako, da se odrasli ne glede na izobrazbo uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
CILJNO UČENJE	Zmožen je učno gradivo razdeliti na smiselne učne enote in jasno določiti korake do cilja.	Preleti literaturo in jo razdeli na enote ter oblikuje načrt učenja.
PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA	Uči se zaradi svoje motivacije in išče priložnosti za nadgradnjo že pridobljenega znanja.	Spremlja ponudbo programov na spletni strani.
UČNI SLOG	Zmožen je izbrati sebi najustrežnejši učni slog (vizualni, slušni itn.) in učenje prilagoditi izboru.	Navede nekaj novih znanj, nato pa ugotovi, kako je posamezno informacijo pridobil (glede na kateri zaznavni kanal).
OBLIKE UČENJA	Glede na potrebe izbira ustrezne oblike učenja za namene čim večjo učinkovitost.	Izbere ustrezni medij za učenje (video, televizija, knjiga, itn.).
UTRJEVANJE ZNANJA	Pred učenjem z uporabo različnega gradiva samostojno sistematično preveri že pridobljeno znanje.	Izpolni vprašalnik o predelani snovi.
TEHNIKE POMNJENJA	V vsakodnevni praksi uporablja najučinkovitejšo tehniko pomnjenja.	Uporablja mnemotehnike.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ČASOVNI OKVIR	Učenje načrtuje tako, da lahko predela snov do roka, ko je predvidena uporaba tega znanja v praksi.	Udeleženec se uči v skladu z zastavljenim dnevnim, tedenskim in mesečnim načrtom. Svoje učenje prilagaja nepredvidljivim dejavnikom in oviram ter po potrebi posodablja predvideni načrt.
ISKANJE VIROV	Zna poiskati ustrezne vire vsebin za učenje z uporabo različnih pripomočkov in metod (literaturo, splet, medijev itn.).	Uporablja internet (COBISS).
SAMOOCENA ZNANJA	Zna predvideti oceno svojega znanja za vsakdanjo prakso, hkrati ve, kako nadgraditi že pridobljeno znanje na določenem področju.	Izpolni vprašalnik o tematiki in si zastavi nova vprašanja/nove učne cilje.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE	Z uporabo tehnološko podprtih orodij skuša – poleg učenja – zadovoljiti tudi druge potrebe (denimo socialne, terapevtske itn.)	Načrtuje izlet (finančni načrt, načrt potovanja...)
TEHNIKE UČENJA	Ugotovi, katere tehnike mu najbolj ustrezajo, jih pogosteje uporablja in tako naredi učenje prijetnejše in zabavnejše.	Udeleženec se seznani z različnimi tehnikami učenja ter zapiske nadgradi z miselnim vzorcem ali preprosto prezentacijo, ki mu pozneje rabi kot pomagalo pri utrjevanju znanja.
IZKUŠENJSKO UČENJE	Uči se z razumevanjem, novo znanje neposredno povezuje z že pridobljenim znanjem in skuša z njim odpravljati težave vsakodnevnega življenja.	Novo znanje vnaša v vsakodnevne dejavnosti.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
UČENJE V SKUPINI	Uporablja oblike skupinskega učenja, ki mu najbolj ustrezajo in se na podlagi tega odloča, ali mu bolj ugaja individualno ali skupinsko učenje.	Udeleženec se predstavi, zna izpostaviti svoje mnenje, voditi izvedbo posameznih nalog ter predstaviti izvedeni projekt.
KRITIČNO MIŠLJENJE	Vsebine kritično ovrednoti.	Napiše svoje stališče o naučenem gradivu.
ANALIZA	Opreduje pojme in probleme.	Preverja pomen uporabljenih pojmov in jih usklajuje s sogovornikom. Prizadeva si za jasno in natančno rabo jezika ter čim natančnejše opredeljevanje problemov.
SKLEPANJE	Analizira predpostavke in naravnost v posameznih sklepih.	Preiskuje in ozavešča neizgovorjeno, tematizira, dvomi v razpravi.
REŠEVANJE PROBLEMOV	Dovoljuje nedorečenost, odprtost.	Sprejema situacije, v katerih ni končnega odgovora. Zaveda se, da znanje nikoli ni popolno, končno, absolutno.
UPORABA ZNANJA	Učenje razume kot začetek izobraževalnega cikla, in ne kot konec tega: pridobljeno znanje uporablja v vsakdanjem življenju, ga po potrebi spreminja in prilagaja praksi in teoriji.	Udeleženec spozna pomen uravnotežene prehrane. Nauči se pripraviti jedilnik in skuhati preproste jedi z upoštevanjem načel zdrave prehrane. Novo znanje uporabi v družini. Načrtuje jedilnike za teden naprej, nakupuje zdravo hrano, posadi zelenjavo, iz kuhinje izloči nezdrave jedi.
RAZLIČNE VSEBINE ZA RAZLIČNE NAMENE	Uporablja več vrst učnega gradiva hkrati (kompas, zemljevid, učbenik o geografiji) za čim učinkovitejše učenje in pomnjenje.	Za načrtovanje poti in organizacijo izleta uporablja zelo različno gradivo (kompas, zemljevid, turistične strani na spletu) z namenom, da bo izlet karseda gladko zasnovan.
VZTRAJNOST PRI UČENJU	Vztraja pri učenju kljub nepriljubljeni vsebini ter skuša doseči vse cilje, ki so bili zastavljeni ob pripravi na učenje.	Uči se tudi vsebine, ki se mu ne zdijo zanimive.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SAMODISCIPLINA	Načrtuje, izvaja, evalvira učne cilje.	Vodi dnevnik učenja.
POSTOPNOST IN ODGOVORNOST	Odgovorno načrtuje učenje po posameznih ciljih, ki se nadgrajujejo.	Zastavi si učenje po postopnosti in sproti preverja svoj napredek.
MOTIVACIJA	Notranje je motiviran za doseganje zastavljenih ciljev.	Vsak doseženi cilj je motivacija za novega.
PRIPRAVA POVZETKA UČENJA	Zna po vsakem učenju po potrebi na kratko povzeti, zapisati in pripraviti povzetek o vsebini, s katero se je ukvarjal.	Po vsakem učenju izdela povzetek.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
REFLEKSIJA UČENJA	Ob spremljanju aktivnega učenja (pisanje, risanje in podčrtovanje) poskuša ozavešiti svojo pozornost (spremlja, ali je zbran ali ni).	Pri učenju uporablja marker in označuje ključne besede. Medtem sproti preverja, kaj je označil.
SAMOOČENA UČENJA	Poleg tega da posameznik oceni, kaj zna in česa ne, je sposoben sproti oceniti, kaj je bolj in kaj manj pomembno pri učenju za njegovo vsakdanje življenje.	Udeleženec oceni pridobljeno znanje iz varnostnih predpisov v prometu, kateri vidiki novega znanja so tisti, s katerimi se pogosteje srečuje (denimo vožnja v krožišču za avtomobile), ter tisti, ki niso tako pomembni (denimo vožnja v krožišču za kolesarje).

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ODPRAVLJANJE OVIR	Razumevanje ovir razširi tudi na ovire glede učenja, pri učenju oblikuje rešitve za odpravo teh in jih sproti odpravlja, da bi bilo učenje učinkovitejše.	Med učenjem zazna primanjkljaj na učnem področju (denimo znanje s področja ekološko pridelane zelenjave) in ustrezno odpravi oviro (poišče neznan pojem na spletu ali slovarju) ter se učinkoviteje uči naprej.
NAGRAJEVANJE PO UČENJU	Med nagrajevanjem po uspešnem učenju premisli o strategijah učenja in morebitnih izboljšavah ter nadgradnji.	Med dejavnim učenjem načrtuje nadaljnje učenje in ugotavlja potrebne spremembe in popravke.
DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI	Novo naučeno znanje dejavno prenaša v vsakdanje življenje in novo učno snov povezuje in uporabi pri vsakdanjih opravilih in delu.	Zaveda se pridobljenih spretnosti in znanja, ki jih uporablja v vsakdanjem življenju.
VREDNOTENJE UČENJA	Potrdila o učenju hrani v obliki zbirne mape (portfolia), ki jo uporablja kot vodilo pri poglobljenem razmišljanju o vsebini, evalvaciji svojega dela ter kot dokazila za priznavanje lastnega učenja.	Izdela in nadgrajuje svojo osebno mapo (portfolio) učnih dosežkov.
UTRJEVANJE ZNANJA	Znanje, ki ga posameznik pridobi med učenjem, pozneje utrjuje ob različnem gradivu, tudi zahtevnejšo učno vsebino (učni listi, različni slovarji itn.)	Uporablja slovarje in leksikone.

Uporaba opisnikov v praksi

V tem poglavju bi želela vsekakor poudariti, da je knjižica pripomoček. Učitelj si mora za programe, ki jih izvaja, pripraviti svoje izvedbene načrte, pri sami izvedbi pa lahko išče zamisli, asociacije tudi v opisnikih, ki so predstavljeni s konkretnimi prilagoditvami.

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju je nekaj najbolj temeljnih poudarkov, kako opisnike uporabiti v praksi. Podrobnejšo razlago za posamezno področje uporabe boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#), v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi.

Tu smo nanizali le področja v obliki opomnika, v Priročni knjižici z navodili za uporabo pa so ta področja podrobneje opisana. Teoretsko podprto razmišljanje o tej temi je bogato opremljeno in podkrepljeno z mnenji sodelujočih praktikov.

Še enkrat pa želimo poudariti, da je nabor opisnikov v obeh predstavljenih preglednicah v tej knjižici določen na podlagi konsenza in da ga je mogoče širiti in spreminjati. Od izobraževalcev pričakujemo, da bodo opisnike kritično presodili in jih uporabili v skladu s konkretnimi okoliščinami.

Učitelji pripravijo izvedbeni načrt, v katerem posebej opredelijo svoje dejavnosti in posebej učenčeve. V načrtu uporabijo posamezne opisnike za oblikovanje ene ali več učnih enot, časovno opredelijo trajanje posamezne učne enote in uporabo sodobnih učnih pripomočkov ali IK-tehnologije, ki je na voljo udeležencem. Pri tem so zlasti mlajšim in manj izkušenim učiteljem v pomoč primeri konkretnih prilagoditev opisnika v izvedbi. Primeri, ki so navedeni v delovni in vzorčni preglednici, naj bi vsak učitelj prilagodil svoji konkretni skupini udeležencev.

Darij Olenik, učitelj

Opisniki ne smejo biti razumljeni kot že vnaprej pripravljen načrt, kaj bomo delali v nekem programu. Ali pa kot zaključni vprašalnik, po katerem bi si pokljukali, ali smo vse naredili.

Darja Kušar, učiteljica

Ko želimo opisnike uporabiti v didaktične namene, lahko razmišljamo o naslednjih področjih njihove uporabe:

- Primerni so za animacijo udeležencev, saj omogočajo natančnejši opis programa oziroma je ob njih mogoče poudariti različne koristi, ki jih bodo udeleženci imeli, če bodo razvijali temeljno zmožnost toliko, kot jo opisujejo opisniki.
- Dve preglednici z opisniki (za minimalno in optimalno raven) omogočata hitro in udeležencu prijazno spoznavanje resnično potrebnega znanja, spretnosti, da bi vsaj minimalno oziroma dovolj dobro obvladali to zmožnost in tudi razmislili o lastnem odnosu do učenja učenja.
- To gradivo omogoča lahek dostop temeljnih informacij tudi odraslim, ki se zaradi različnih razlogov ne morejo udeležiti izobraževanja, in se želijo učiti samostojno.
- Preglednica z opisniki je koristen pripomoček za učinkovit razvoj temeljnih zmožnosti, saj nakazuje, kaj vse je potrebno za njeno minimalno in optimalno razvitost.
- Nabor opisnikov omogoča sprotno spremljanje napredka odraslega v različnih programih, bodisi s pomočjo predlaganega pripomočka bodisi z uporabo samih preglednic z opisniki.
- Med izvedbami različnih programov oziroma po njih omogoča tudi spremljanje posameznikovega napredka.
- Preglednice z opisniki so za učitelja in mentorja vir dragocenih podatkov pri presojanju, kako program še bolje prilagoditi skupini, ko program že poteka.
- Seznam usvojenih opisnikov (tako skupine v celoti kot posameznikov) oskrbuje učitelje s povratnimi podatki o napredovanju.
- Opisi pridobljenega znanja po končanem programu so dragoceni za pravilno prepoznavanje in morebitno priznavanje neformalnega znanja.

- Nabor opisnikov za to temeljno zmožnost je pomembna informacija za svetovalce v ustanovah, kakor so zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, središča za samostojno učenje, svetovalna središča za izobraževanje odraslih (ISIO) in podobne, ki posameznike usmerjajo v različne oblike izobraževanja oziroma jim svetujejo v postopkih vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in izkušenj.

Mentor z uporabo opisnikov ozavešča udeležence o njihovih temeljnih zmožnostih tudi zato, da bi jih začeli sami prepoznavati. Udeleženci ugotovijo, katere dosega in kaj morajo še spopolniti, kaj doseči ali česa se naučiti.

Jasmina Šubic, mentorica

Pripomoček za delo z udeležencem

Učitelji/mentorji lahko v sodelovanju z udeležencem načrtujejo cilje kar z uporabo preglednice opisnikov. Označijo opisnike posamezne temeljne zmožnosti kot cilje, ki bi jih radi dosegli, in zastavijo dejavnosti, s katerimi bodo to dosegli.

Jasmina Šubic, mentorica

Učiteljem priporočamo, da skupaj z udeleženci uporabijo poseben pripomoček, ki smo ga pripravili prav v ta namen. Da bi pomagal tudi udeležencu, ki se uči samostojno, smo prilagojen nabor opisnikov kar najbolj poenostavili. Pripomoček je oblikovan tako, da ga je z lahkoto mogoče razmnoževati in v primerni obliki ponuditi odraslim, da si sami označujejo, kaj bi na primer želeli od udeležbe v programu v zvezi s temeljno zmožnostjo učenje učenja. Analiza dobljenih informacij o posameznih udeležencih, ki se udeležujejo določenega programa, lahko učitelju zelo olajša načrtovanje in prilagajanje izvedbenega kurikula. Seznam je zelo uporaben tudi pri formativnem spremljanju posameznikovega napredka v tej temeljni zmožnosti.

Veš, da je cel kup stvari, ki so pomembne, ko se spraviš k učenju. In res je dobro, da so zbrane na enem mestu, da lahko pogledaš, če slučajno pozabiš, zakaj se učiš.

Udeleženec v programu za odrasle

Predstavljeni seznam je zgolj primer, kako lahko učitelj pripravi seznam opisnikov za svojo ciljno skupino. Glede na to, da so ciljne skupine v različnih okoljih zelo različne, se nujno po potrebi spreminjajo tudi raven in posplošenost posameznega opisnika. Učitelj naj sam presodi, kako bo pripomoček uporabil v praksi in temu primerno prilagodi tudi njegova navodila. Pri uporabi si lahko pomaga tudi s sorodnim pripomočkom, kot je na primer vprašalnik za vrednotenje kompetence učenje učenja³.

Ko bomo izvajalci seznanjeni z željami posameznika, ko bomo seznanjeni z njegovimi predznanji, nam bo lažje izvajati program. Menim, da bo pripomoček v veliko pomoč izvajalcem programov, hkrati pa tudi udeležencem, saj bo tako lažje spremljati napredek. Izvajalcem pa bo tudi lažje pripraviti program dela za določeno izobraževanje, hkrati pa bo lažje pripraviti program dela za posameznika.

Ljuba Fišer, učiteljica

Pripomoček je primeren tudi za odrasle, ki se želijo učiti samostojno. Pripomoček jim bo vodilo, katera področja učenja odlično obvladujejo, katera malo manj, kje pa bodo potrebovali pomoč.

3 Vprašalnik je dostopen v priročniku, namenjenem svetovalcem za vrednotenje, na naslednji povezavi: http://arhiv.acs.si/ucna_gradiva/Ugotavljanje_in_vrednotenje_razvitosti_kompetence_Ucenje_učenja.pdf.

KAJ ZMOREM NA PODROČJU TEMELJNE ZMOŽNOSTI UČENJE UČENJA

Navodila za uporabo pripomočka:

Pozorno preberite naslednji seznam, tako da si natančno ogledate posamezno področje in izberete trditve, ki najbolj ustrezajo tistemu, kar res **ZMORETE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite kljukico v kvadratu poleg njih.

Pozorno preberite spodnji seznam, tako da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki predstavljajo del znanja, ki ga pri sebi **NAJBOLJ POGREŠATE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite križec v kvadratu poleg njih.

Področje: PRIPRAVA NA UČENJE

☐ CILJNO UČENJE

Vem, kaj je ciljno učenje, na primer pozorno spremljam informativno oddajo, zato da se seznanim z dogajanjem v lokalni in širši skupnosti.

☐ CILJNO UČENJE

Zmožen sem učno gradivo razdeliti na smiselne učne enote in jasno definirati korake do cilja, na primer preletim literaturo in jo razdelim na enote ter oblikujem načrt in cilj učenja.

☐ PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA

Zavedam se pomembnosti in koristnosti vseživljenjskega učenja za osebno uspešnost v življenju, na primer udeležim se informativnega sestanka v zvezi z izobraževanjem ali kako drugače premagujem odpor do učenja.

☐ GOJIM SVOJO MOTIVACIJO

Učim se zaradi lastne motivacije in dejavno iščem priložnosti za nadgradnjo že pridobljenega znanja.

☐ POZNAM SVOJ UČNI SLOG

Pozna različne sloge učenja (z vidom, sluhom, tipom, vohom ...), na primer z vohom prepoznam različne čaje, zelišča, začimbe.

☐ IZBIRAM MED UČNIMI SLOGI

Zmožen sem izbrati sebi najustreznejši učni slog (z vidom, sluhom, tipom, vonjem ...) in učenje prilagoditi izboru.

☐ POZNAM OBLIKE UČENJA

Poznam različne vrste učenja (individualno, v paru, skupinsko), njihove prednosti in pomanjkljivosti.

☐ IZBIRAM OBLIKE UČENJA

Glede na potrebe izbiram ustrezne oblike učenja za čim večjo učinkovitost, na primer izberem ustrezen medij za učenje (video, televizija, knjiga itn.).

☐ UTRJEVANJE ZNANJA S POMOČJO DRUGIH

S pomočjo učitelja ali mentorja obnovim že pridobljeno znanje, preden se lotim pridobivanja novega.

☐ UTRJEVANJE ZNANJA S PREVERJANJEM

Pred učenjem samostojno sistematično preverim že pridobljeno znanje z uporabo različnega gradiva.

☐ POZNAVANJE TEHNIK POMNENJA

Spoznam in preizkušam različne tehnike pomnjenja, na primer, povezava pojmov v zgodbo, vizualizacija z barvami ...

☐ IZBIRANJE TEHNIK POMNENJA

V vsakodnevni praksi uporabljam najučinkovitejšo tehniko pomnjenja, na primer zapomnim si prijateljevo telefonsko številko tako, da si v mislih narišem potek številke na tipkovnici.

☐ ČASOVNI OKVIR

Zavedam se pravočasnosti učenja in s tem povezanih učinkov na učinkovitost pomnjenja.

☐ ČASOVNO NAČRTOVANJE

Učenje načrtujem tako, da lahko predelam snov do roka, ko je predvidena uporaba tega znanja v praksi. Pripravim si dnevni, tedenski in mesečni časovni načrt in doseči realizirati zastavljene cilje.

☐ UPORABA RAZLIČNIH VIROV

Uporabljam literaturo kot poglobitveni vir učenja.

☐ ISKANJE VIROV

Znam poiskati ustrezne vire vsebin za učenje z uporabo različnih pripomočkov in metod (literatura, splet, mediji itn.), na primer uporabljam internet (COBISS).

☐ SAMOOCENA ZNANJA

Znam oceniti količino svojega znanja na izbranim področju; na primer izpolnim vprašalnik na določeno temo in ocenim globino svojega poznavanja nekega vprašanja.

☐ NADGRADNJA ZNANJA

Znam oceniti svoje znanje za vsakdanjo prakso, hkrati vem, kako nadgraditi pridobljeno znanje na določenem področju.

Področje: IZVAJANJE UČENJA

☐ RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE

Za učenje poznam in uporabljam različna tehnološko podprta orodja (računalnik, telefon, kalkulator itn.).

☐ USTVARJALNA UPORABA RAZLIČNIH ORODIJ

S pomočjo tehnološko podprtih orodij skušam – poleg učenja – zadovoljiti tudi druge potrebe (denimo socialne, terapevtske itn.), na primer načrtujem izlet (finančni načrt, načrt potovanja...).

☐ TEHNIKE UČENJA

Poznam različne tehnike učenja (hitro branje, priprava miselnih vzorcev, izpisovanje pomembnih pojmov itn.).

☐ IZBIRA TEHNIK UČENJA

Ugotovim, katere tehnike mi najbolj ustrezajo, jih pogosteje uporabljam in tako naredim učenje prijetnejše in zabavnejše, na primer zapiske nadgradim z miselnim vzorcem ali preprosto predstavitvijo, ki jo pozneje uporabim pri utrjevanju znanja.

☐ IZKUŠENJSKO UČENJE

Zavedam se, da učenje ni samo sebi namen, zato ga povezujem s primeri iz vsakdanjega življenja.

☐ UPORABA IZKUŠENJSKEGA UČENJA

Učim se z razumevanjem, novo znanje neposredno povezujem z že pridobljenim znanjem in z njim skušam odpravljati težave vsakodnevne življenja.

☐ UČENJE V SKUPINI

Izkusil sem že prednosti in pomanjkljivosti skupinskega učenja.

☐ UPORABA RAZLIČNIH OBLIK UČENJA V SKUPINI

Uporabljam oblike skupinskega učenja, ki mi najbolj ustrezajo, na primer se predstavim, znam predstaviti svoje mnenje, voditi izvedbo posameznih nalog ter predstaviti izvedeni projekt.

☐ VREDNOTENJE VSEBIN

Enostavne vsebine znam kritično ovrednotiti, na primer izražam svoja stališča do prebranega ali slišane.

☐ ZAHTEVNEJŠE KRITIČNO MIŠLJENJE

Zahtevnejše vsebine kritično ovrednotim, na primer napišem svoje stališče o naučenem gradivu.

☐ ANALIZA

Imam dodatna vprašanja in raziskujem vsebino, ki se je učim.

☐ GLOBLJA ANALIZA

Opređeljujem pojme in probleme. Preverjam pomen uporabljenih pojmov in jih usklajujem s sogovornikom. Prizadevam si za jasno in natančno opisovanje procesov, podatkov ter čim večjo natančnost pri opredeljevanju problemov.

☐ SKLEPANJE

Preiskujem ustreznost in utemeljitev trditev in sklepov ter se izogibam poenostavitvam, na primer z dodatnimi vprašanji ugotavljam ustreznost rečenega in slišane.

☐ SKLEPANJE IN ANALIZA

Analiziram predpostavke in usmerjenost v posameznih sklepih. Preiskujem in ozaveščam neizgovorjeno, tematiziram, dvomim v razpravi.

☐ REŠEVANJE PROBLEMОВ

Dopuščam različne interpretacije dogodkov in pojavov, zavedam se razlaganja dogodkov z določenega zornega kota.

☐ POJMOVANJE PROBLEMОВ

Sprejemam situacije, v katerih ni končnega odgovora (dovoljujem nedorečenost, odprtost). Zavedam se, da znanje nikoli ni popolno, končno, absolutno.

☐ UPORABA ZNANJA

Učenje razumem kot začetek izobraževalnega cikla, in ne kot konec tega: pridobljeno znanje uporabljam v vsakdanjem življenju, ga po potrebi spreminjam in prilagajam praksi in teoriji. Na primer naučim se pripraviti jedilnik in skuhati preproste jedi z upoštevanjem načel zdrave prehrane. Novo znanje uporabim v družini.

☐ RAZLIČNI VIRI ZA RAZLIČNE NAMENE

Znam uporabiti različne vire (zemljevid, slovar, knjigo receptov, internetne vire, itn.) za različne namene ali cilje učenja.

☐ RAZLIČNI UČNI VIRI IN RAZLIČNE VSEBINE

Uporabljam več vrst učnega gradiva hkrati (kompas, zemljevid, učbenik o geografiji) za čim učinkovitejše učenje in pomnjenje. Na primer za načrtovanje poti in organizacijo izleta uporabljam različno gradivo (kompas, zemljevid, turistične strani na spletu) zato, da bo izlet kar se da gladko zasnovan.

☐ VZTRAJNOST PRI UČENJU

Vztrajam pri učenju kljub odporom, saj se zavedam, da bo to znanje uporabno.

☐ CILJNA USMERJENOST

Vztrajam pri učenju kljub nepriljubljeni vsebini ter skušam doseči vse cilje, ki so bili zastavljeni pripravi na učenje.

☐ SAMODISCIPLINA

Učenje si načrtujem in sledim zadanim ciljem.

☐ POSTOPNOST IN ODGOVORNOST

Načrtujem učenje po posameznih ciljeh, ki se nadgrajujejo. Sproti preverjam svoj napredek.

☐ MOTIVACIJA

Znam odstraniti moteče dejavnike, znam reči »ne« dejavnostim, ki bi zmotile mojo zbranost.

☐ MOTIVACIJA

Želim si doseči zastavljene cilje. Za to sem se pripravljen truditi. Vsak doseženi cilj je spodbuda za novega.

☐ POVZETEK UČENJA

Po učenju na kratko povzamem vsebino, s katero sem se ukvarjal. Vem, da si bom snov tako bolje zapomnil.

☐ PRIPRAVA IN UPORABA POVZETKA NAUČENEGA

Po vsakem učenju jasno povzamem vsebino, jo zapišem ali pripravim miselni vzorec ali kako drugače pripravim predstavitev vsebin, s katerimi sem se ukvarjal, tako da jih lahko posredujem tudi drugim.

Področje: SPREMLJANJE UČENJA

☐ REFLEKSIJA UČENJA

Med učenjem sem pozoren na to, ali se učim dejavno (pišem, rišem in podčrtujem). Na primer berem in označujem ključne besede.

☐ ZAVEDANJE UČNEGA PROCESA

Ob spremljanju aktivnega učenja (pisanje, risanje in podčrtovanje) se poskušam zavedati svoje osredotočenosti na učenje – spremljam, ali sem zbran ali ne.

☐ SAMOOCENA KAKOVOSTI UČENJA

Ko se učenje konča, znam oceniti, kaj sem si zapomnil in česa ne.

☐ OCENA KORISTNOSTI UČENJA

Poleg tega da ocenim, kaj znam in česa ne, sem sposoben sproti oceniti, kaj je bolj in kaj manj pomembno pri učenju za moje vsakdanje življenje. Na primer za pridobljeno znanje iz varnostnih predpisov v prometu ocenim, kateri vidiki novega znanja so tisti, s katerimi se pogosteje srečujem in si jih moram zagotovo zapomniti (denimo vožnja v krožišču za avtomobile) ter tisti, ki niso tako pomembni (denimo vožnja v krožišču za kolesarje).

☐ ZAZNAVANJE OVIR

Prepoznam ovire pri učenju (na primer potrebo po stalnih odmorih, vedno novo dodatno gradivo, željo po dodatni razlagi, moteč hrup iz okolice).

☐ ODPRAVLJANJE OVIR

Ker razumem, da je ovire pri učenju mogoče odpraviti, iščem hitre rešitve za te ovire in jih sproti odpravljam, da bi bilo učenje učinkovitejše. Na primer med učenjem zaznam primanjkljaj na učnem področju in ustrezno odpravim oviro. Na primer ko pridobivam novo znanje s področja ekološko pridelane zelenjave, poiščem neznan pojem na spletu ali slovarju, ga spoznam, razjasnim pomen ter se učinkoviteje učim naprej, ker me neznana beseda ne bega več.

☐ NAGRAJEVANJE PO UČENJU

Po uspešnem učenju se nagradim in s tem utrdim prijetnost izkušnje (odmor, sproščeno druženje s prijatelji itn.), na primer po uspešnem učenju si privoščim sproščen klepet s prijateljem.

☐ IZBOLJŠEVANJE UČNIH STRATEGIJ

Po uspešnem učenju razmislim o strategijah učenja, morebitnih izboljšavah in nadgradnji zdajšnjih načinov.

☐ DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI

Učenje učenja razumem kot sposobnost, ki se je naučimo in jo gojimo. Zavedam se pridobljenih spretnosti učenja.

☐ KORISTNOST UČENJA

Znam oceniti koristnost tega, da se učim. Novo naučeno znanje aktivno prenašam v vsakdanje življenje in novo učno snov povezujem in uporabljam pri vsakdanjih opravilih in delu.

☐ DOKUMENTIRANJE UČENJA

Zbiram potrdila in dokazila o organiziranem učenju. Oblikujem svojo osebno mapo učnih dosežkov.

☐ MOŽNOST VREDNOTENJA UČENJA

Potrdila o organiziranem učenju hranim v obliki zbirne mape (portfolia). Ta zbirna mapa je zame vodilo pri poglobljenem razmišljanju o lastnih dosežkih. Vem, da jo lahko uporabim kot dokazilo v postopkih za priznavanje učenja, če bom to potreboval.

☐ UTRJEVANJE ZNANJA

Znanje, ki ga pridobim med načrtnim učenjem, kasneje utrjujem z različnimi dejavnostmi in gradivom, na primer reševanjem križank, kvizi, sudoku.

Priročni slovar

Seveda je treba uporabljati ustrezne strokovne izraze, vendar je za vsakdanjo uporabo nujno, da je knjižica prijazna do vseh prihodnjih uporabnikov.

Slovar ključnih pojmov je zelo pomemben del knjižice. Za ciljno skupino učiteljev je ustrezen, za udeležence pa bi morale biti razlage posameznih pojmov poljudnejše.

Darja Kušar, učiteljica

Splošni pojmi⁴

KLJUČNE KOMPETENCE ALI TEMELJNE ZMOŽNOSTI

Temeljne zmožnosti ali ključne kompetence so tiste zmožnosti, ki niso odvisne od okoliščin delovanja in posamezniku ne glede na specifične okoliščine omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So prenosljive med različnimi poklici, predvsem pa posamezniku omogočajo udeležbo v družbi in osebni razvoj.

Temeljne zmožnosti odraslih, 2012

KOMPETENCA

Kompetenca je zmožnost posameznika, da pridobljeno znanje in veščine v skladu s svojimi vrednotami in stališči uporabi v kompleksnih, raznovrstnih in nepredvidljivih situacijah.

Temeljne zmožnosti odraslih, 2012

POKLICNE KOMPETENCE

Poklicne kompetence so izkazane možnosti posameznika, da uporablja svoje sposobnosti in znanja pri dejavnem obvladovanju običajnih in spremenljivih poklicnih razmer (CEDEFOP, 1999); zmožnost zadostiti zahtevam zaposlitve oziroma specifičnim delovnim vlogam; zmožnost napraviti nekaj dobro (ETF, 1997). Poklicne kompetence delimo na tiste, ki so specifične za posamezen poklic, in na ključne kompetence, ki so poklicno transverzalne in jih je mogoče razvijati s ključnimi kvalifikacijami.

Spletna stran CPI: <http://www.cpi.si/faq/posljite-vprasanje/slovar-izrazov.aspx>

OPISNIK

Opisniki opisujejo temeljno zmožnost in prikazujejo, kaj jo sestavlja. Opisniki se lahko uporabijo za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

MINIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Minimalna raven opisnikov predstavlja podlago, ki jo odrasli potrebuje za »preživetje« v sodobni družbi.

OPTIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost, tako da se odrasli ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

⁴ V tej knjižici je le izbor splošnih pojmov, širši nabor terminologije boste našli v [Priročni knjižici z navodili](#).

VREDNOTENJE

Ugotavljanje ustreznih vrednosti danemu pojavu po določenih merilih.

Veliki splošni leksikon, 2006

V izobraževanju odraslih je vrednotenje opredeljeno takole: »Vrednotenje (in priznavanje) kot postopek, v katerem ovrednotimo znanje, spretnosti, kompetence, ki si jih je posameznik pridobil ali razvil v svojem življenju in različnih okoliščinah: z izobraževanjem, delom, s prostovoljskimi in pristočasnimi dejavnostmi.«

EVALVACIJA

V najbolj splošnem pomenu lahko evalvacijo opredelimo kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom dati o njem sodbo in/ali ga na podlagi tega tudi izboljšati.

Marentič Požarnik: Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?, 1999

Specifični pojmi

Učitelji imajo v knjižicah oporo in orientacijo za delo, poenotena je terminologija na področju spremljanja napredka, olajšan način spremljanja in končnega ocenjevanja napredka.

Olga Veldin Bednjanič, učiteljica

UČENJE

Učenje je večplasten proces in pojem. Uporablja se v različnih kontekstih in z različnimi nameni. Temu primerno so različne tudi opredelitve, ki se enkrat nanašajo na procese v posamezniku, drugič na družbene vidike. Na splošno mislimo z učenjem na pridobivanje novih informacij, kompleksnega znanja in spretnosti tersintezo vsega omenjenega za učinkovitejše odzivanje na okolje.

Cognitive psychology, Sternberg, 2011

UČENJE UČENJA

Učenje učenja je po mnenju strokovnjakov, ki se ukvarjajo z znanjem za 21. stoletje, ena od ključnih življenjskih spretnosti. Nekateri jo imenujejo veščina, drugi kompetence, tretji sposobnost in četrti pismenost. V najširšem smislu se koncept učenje učenja navezuje na vseživljenjsko učenje, pomeni pa sposobnost odraslih, da se učijo in še pomembnejše - vztrajajo pri učenju. Ob tem organizirajo svoje učenje ter upravljanje časa in informacij, tako individualno kot v skupinah.

Učenje učenja - kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja, Ažman, 2008 in Temeljne zmožnosti odraslih, Javrh in Kuran, 2012.

UČNI STILI

Učni stil ali učni slog je prevladujoča oblika mišljenja nekega posameznika. Prva asociacija, ki jo povezujemo z učnimi stili, je vizualni, slušni in

kinestetični tip učenja. Z vizualnim učnim stilom imamo v mislih odrasle, ki se najraje učijo vizualno (branje, grafični prikazi itn.). S slušnim učnim stilom imamo v mislih odrasle, ki raje poslušajo (zvočnice, predavanja itn.). V skupino kinestetičnih učnih stilov pa spada učenje z gestikulacijami, prikazom s pomočjo rok, aktivnih iger in podobno. Raziskave so pokazale, da se ta prevladujoča oblika uveljavi že v otroštvu in se v odraslosti ne spremeni preveč.

Thinking Styles, 1997, Sternberg

ZAZNAVNI KANALI

Z zaznavnimi kanali imamo v mislih pet človeških čutil, s katerimi pridobivamo informacije iz okolja. Ta čutila so: vid (za uporabo katerega imamo oči), sluh (ušesa), voh (nos), okus (jezik) ter nazadnje, tip (dotik). Zaznavni kanali so ključni za učinkovito učenje v obdobju odraslosti in so podlaga za določanje različnih učnih tipov. Podrobno poznavanje posameznih zaznavnih kanalov nam lahko veliko pove o razlikah med samimi učnimi tipi in spremembami, s katerimi se soočajo posamezniki v odraslosti.

Psychology, Myers, 2007

E - UČENJE

E-učenje oziroma e-izobraževanje je najpogostejše opredeljeno precej ohlapno in široko kot učenje oziroma izobraževanje, pri katerem se uporablja IKT, kot je na primer spletno učenje, virtualna učilnica in tako imenovano »digitalno« sodelovanje. Obsega lahko tudi podajanje vsebin po internetu in intranetu, zvočne in videoposnetke, izobraževalne oddaje, prenašanje po satelitu, interaktivno televizijo, zgoščenke in podobno.

Osnove e-izobraževanja, Bregar, Zagmajster in Radovan, 2010

MULTISENZORNO UČENJE

Multisenzorno učenje kombinira različne učne stile. Pri učenju torej sodeluje več zaznavnih kanalov oziroma čutil: vid, sluh in najpogostejše še tip. Izkazalo se je, da je multisenzorno učenje najvarnejši način poučevanja odraslih iz ranlji-

vih skupin, saj ima številne prednosti. Prva prednost je ta, da je kodiranje v dolgoročni spomin učinkovitejše, saj uporabljamo hkrati različne zaznavne kanale. Druga prednost pa je ta, da z multisenzornim učenjem zaobjamemo široko paleto različnih učnih stilov in s tem zmanjšamo možnost, da bi katerega od učnih stilov izpustili.

Thinking styles, Sternberg, 2009

STRATEGIJE UČENJA

Strategije učenja lahko opredelimo kot k cilju usmerjeno učno aktivnost, ki jo posameznik uporablja na svojo pobudo in spreminja glede na zahteve situacije. Strategije učenja se tako delijo na spoznavne oziroma kognitivne (domena spomina in pomnjenja) ter materialne (kako učno snov strukturirati). Učne strategije se lahko umesti med koncept učne taktike in učnim pristopom, pri čemer je učna taktika opredeljena kot ozki koncept, strategije kot nekoliko širši, pristop pa kot najširši koncept. Učna taktika je tako specifična, ožje usmerjena v konkreten cilj, učni pristop pa kombinacija različnih strategij.

Psihologija učenja in pouka, Maretič Požarnik, 2000

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Vseživljenjsko učenje je poseben pogled na učenje, ki obsega individualni in družbeni razvoj vseh vrst in oblik, tako formalno kot neformalno. S formalnim učenjem imamo v mislih šole, organizacije za poklicno izobraževanje, institucije terciarnega izobraževanja in izobraževanje odraslih. Z neformalnim izobraževanjem imamo v mislih učenje doma, na delu in v skupnosti. Gre za odprt sistem, v ospredju so standardi znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo vsi, ne glede na starost. Vseživljenjsko učenje poudarja potrebo po pripravi in motiviranju za učenje otrok v zgodnji mladosti in vse življenje. Prizadevanja so usmerjena v zagotavljanje možnosti za preusposabljanje ali dopolnjevanje znanja za vse, ki ga potrebujejo, odrasle, zaposlene in nezaposlene.

Lifelong Learning for All, OECD, 1996

POMNENJE

Pomnjenje je ključni psihološki proces, ki nam omogoča našo individualnost. S pomnjenjem se informacije iz okolja prenašajo v naš dolgoročni spomin. Ta pot je specifična za vsakega posameznika, zato se naš spomin vedno razlikuje od spomina drugih ljudi, tudi če smo isti dogodek preživeli skupaj. Učenje je precej odvisno tudi od tega, kako učinkovito je naše pomnjenje. V nevrološki praksi se pogosto dogaja, da so vsi ostali pogoji za uspešno učenje izpolnjeni, razen pomnjenja (denimo različne vrste amnezije).

Nevroznanost, znanost o možganih, SINAPSA, 2007

KRATKOROČNI IN DOLGOROČNI SPOMIN

Spomin je razmeroma kompleksno organiziran. V možganih ne obstaja le eno možgansko področje v katero bi shranjevali vse, kar se kadar koli naučimo. Delovni spomin aktivno vzdržuje v zavestnem stanju informacije, ki jih v našem umu hranimo le kratek čas. Dolgoročni spomin pa predstavlja veliko širše in bolj pasivno skladišče informacij, v katero se za daljši čas umeščajo informacije. Te informacije imenujemo naše izkušnje.

Nevroznanost, znanost o možganih, SINAPSA, 2007

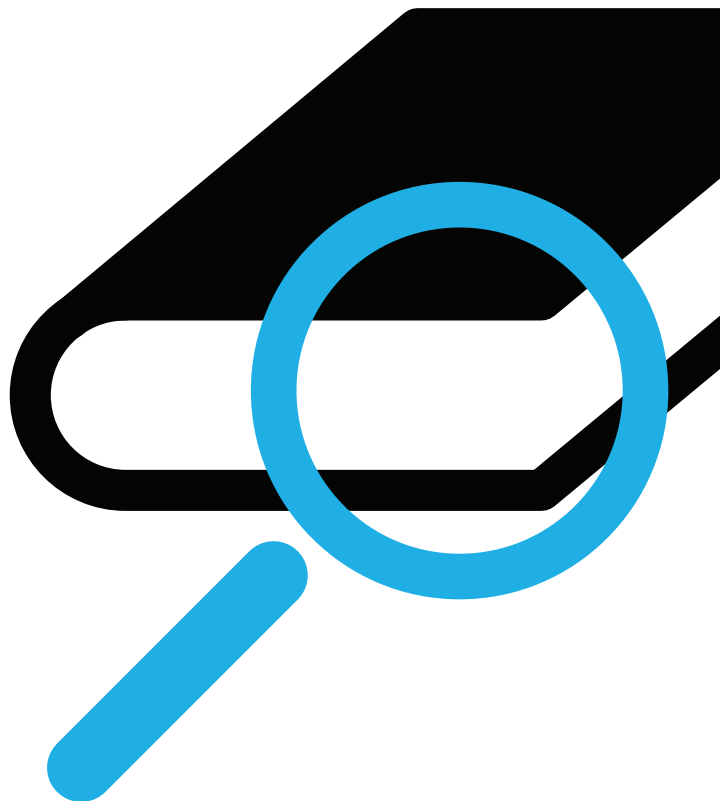
MNEMOTEHNIKE

Mnemotehnike učenja so različne tehnike, ki nam olajšajo, kako si zapomnimo določene nove vsebine in tako naredimo učenje učinkovitejše. Beseda »mnemotehnika« je povezana z Mnemosyne, imenom titana, ki pooseblja spomin v grški mitologiji. Mnemotehnika je lahko besedna, številka ali vizualna. V vsakem primeru pa nam pomaga pri pomnjenju dejstev pa tudi asociacij. Ena od mnemotehnik je ta, ki nam pomaga pri določanju barvne razporeditve na slovenski zastavi. Barve zastave republike Slovenije (od spodaj navzgor) si je mogoče zapomniti s pomočjo belih, zasneženih gora. Bela je torej »gor« zaradi »gor«.

Mnemotehnika, Wikipedia, 2013 (dostopno 22. 8. 2013)

Viri in literatura

- Ažman, T. (2008). Učenje učenja – kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Bregar, L., Zgamažster, M. in Radovan, M. (2010). Osnove e-izobraževanja. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. (ur.), (2011). Obrazi pismenosti. Spoznanja o razvoju pismenosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. in Kuran, M. (ur.), (2012). Temeljne zmožnosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje. (2007). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- Lifelong Learning for All (1996). Paris: OECD.
- Marentič Požarnik, B. (1999). Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?. Sodobna pedagogika, let. 50, št. 4, 20–36.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Mohorko, N., Bresjanac, M. in Repovš, G. (ur.), (2007). Nevroznanost, znanost o možganih. Ljubljana: SINAPSA.
- Myers, D. G. (2007). Psychology. New York: Worth.
- Spletna stran ACS Vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja. Dostopno na: <http://vpnz.acs.si/portal/>.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika – spletna izdaja (2000). Ljubljana: ZRC SAZU. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.
- Sternberg, R. J. (2011). Cognitive psychology. Belmont (CA): Wadsworth.
- Sternberg, R. J. (1997). Thinking Styles. Cambridge: Cambridge University Press.
- Veliki splošni leksikon (2006). Ljubljana: DZS.

Iz recenzije

Učenje učenja

Dr. Tatjana Ažman

Knjižica Učenje učenja ima več namenov, ki so predstavljeni v uvodu. Predvsem bo koristen pripomoček za udeležence, ki želijo presoditi in/ali izboljšati svojo usposobljenost za učenje. Pri tem jim bo koristil pripomoček Kaj zmorem. V njem so predstavljena tri področja učenja in posamezni opisniki za vsako izmed njih. Pripomoček za udeležence bi bil uporabnejši, če bi bil dostopen v e-obliki in bi bili uporabniku rezultati takoj, ko pripomoček reši, predstavljeni v stolpcih z vidika minimalne in optimalne ravni.

Predstavitev opisnikov na dveh ravneh, minimalni in optimalni, je razumljiva in jedrnata. Vsak opisnik je še dodatno pojasnjen s primerom. Izobraževalci bodo lahko sodelovali z udeležencem ob tem pripomočku in mu opisnike dodatno pojasnili. Pri tem jim bodo v pomoč opis kompetence učenje učenja, preglednica z opisniki in slovar. Dobrodošle so tudi misli učiteljev, ki so sodelovali pri oblikovanju opisnikov. Njihove misli (opis lastnih izkušenj) vsebino knjižice popestrijo in dodatno pojasnijo.

Opisi opisnikov so nastali s pomočjo praktikov in kažejo na njihovo uporabnost. Splošni opisniki za minimalno raven so zapisani na ravni poznavanja in zavedanja različnih vidikov učenja. Splošni opisniki za optimalno raven opisujejo zahtevnejše miselne procese in se nanašajo na ravnanje oziroma uporabo znanja. Opis opisnikov je ustrezen, razumljiv in ob tem ustrezno kratek in jednat. Predlagam razmislek o vrstnem redu opisnikov. Na primer utrjevanje

znanja in samoocena znanja imata opis, ki se povezuje. Pri izvajanju učenja bi dala motivacijo na prvo mesto, prav tako bi dala na prva mesta samodisciplino in vztrajnost, orodja za različna orodja pa bližje različnim virom. Pri spremljavi bi dala samooceno bolj na konec, utrjevanje pa pred vrednotenje.

Konkretne prilagoditve opisnikov oziroma pojasnila s primeri dobro ponazorijo, kaj posamezni opisnik pomeni. Ti primeri bodo v navdih in spodbudo uporabnikom in izobraževalcem, da bodo znali v posameznih opisnikih prepoznati izkušnje iz svojega vsakdanjika.

Opisniki so ustrezno predstavljeni na minimalni in optimalni ravni. Vsak udeleženec bo lahko ob njih sam presodil, na kateri ravni je in ali je to dovolj, da lahko uresničuje svoje poklicne in druge življenjske cilje. V praksi bodo posamezniki prepoznali, da imajo kompetenco učenje učenja najbrž na različnih področjih različno razvito. Nekatere vidike kompetence bodo imeli razvite na eni in druge na drugi ravni. Pomembno je, da s pomočjo opisnikov prepoznajo svoje prednosti, ki jim pri učenju koristijo, in šibka področja, ki jih morajo izboljšati, da bi dosegli svoje cilje. Pri presoji in razvoju kompetence jim bodo izobraževalci lahko v oporo. Prav zadnjim pa bo v oporo celotna knjižica.

Dostop do gradiva in kompletov

Gradivo in kompleti v podporo razvoja posameznih temeljnih zmožnosti odraslih, ki so nastala v projektu Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, so prosto dostopna strokovni javnosti in odraslim na spletni strani <http://mm.acs.si/pismenost/>

V okviru zgoraj omenjenega projekta je nastalo tole strokovno in izobraževalno gradivo:

1. priročnik [Temeljne zmožnosti odraslih](#)

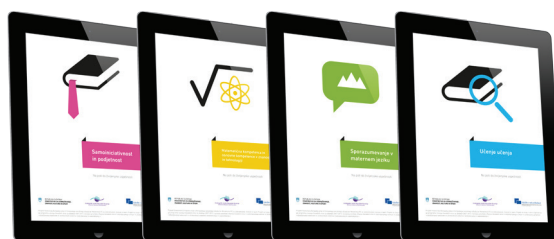
2. serija izobraževalnih filmov in zvočnica Na poti do življenjske uspešnosti:

- zvočnica [Samoiniciativnost in podjetnost](#), vložna knjižica za izobraževalce, priročna knjižica za poslušalce
- izobraževalni film [Učenje učenja](#)
- izobraževalni film [Sporazumevanje v maternem jeziku](#)
- izobraževalni film [Samoiniciativnost in podjetnost](#)
- izobraževalni film [Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji](#)

3. Zbirka knjižic Opisniki temeljnih zmožnosti:

- [priročna knjižica z navodili](#) za uporabo 4 knjižic za posamezno temeljno zmožnost
- opisniki temeljne zmožnosti [Sporazumevanje v maternem jeziku](#)
- opisniki temeljne zmožnosti [Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji](#)
- opisniki temeljne zmožnosti [Samoiniciativnost in podjetnost](#)
- opisniki temeljne zmožnosti [Učenje učenja](#)

Knjižice uporabljajte, kot bo za vas najprimernejše. Poljubno jih dopolnjujte, spreminjajte, prav tako si jih z lahko natisnete, saj smo v ta namen knjižice pripravili v formatu A4. Predlagamo, da si najprej preberete [Priročno knjižico z navodili za uporabo](#), šele nato knjižice za posamezne temeljne zmožnosti.

Vse navedeno vizualno in zvočno gradivo je urejeno tako, da ga lahko prosto pregledujete na spletu, neposredno predvajate v izobraževalne namene ali ga natisnete za uporabo.

Avtorji bomo hvaležni za vaša mnenja, ocene in morebitna vprašanja!

Kontakt: Andragoški center Slovenije, Središče za raziskave in razvoj

Zapiski

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue lines spaced evenly across the page, typical of notebook or primary writing paper. The lines are thin and light blue, set against a plain white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

